

Συναινέσεις στην οικονομία;

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ*

Η ανάγνωση της πορείας της οικονομίας μας δεν είναι απλή, καθώς θετικές εξελίξεις συνυπάρχουν με υστερήσεις και κινδύνους. Οι τάσεις της διαμορφώνονται από δύο δυνάμεις. Για μια οικονομία σε βαθιά κρίση και ύφεση μετά το 2008 και έντονη αβεβαιότητα στη συνέχεια, υπάρχει σημαντικό περιθώριο ανάπτυξης, καθώς θα καλύπτει το παραγωγικό κενό της με αύξηση επενδύσεων και εργασίας, πριν συγκλίνει κατόπιν σε χαμηλότερους ρυθμούς μεγέθυνσης. Ταυτόχρονα, υπάρχουν ακραίες διαταραχές, αρχικά από την πανδημία και πλέον την ενεργειακή και γεωπολιτική κρίση και τον υψηλό πληθωρισμό.

Να ξεχωρίσουμε πρώτα κάποια πολύ θετικά. Αυξανόμενο μέρος των μεταποιητικών επιχειρήσεων της χώρας πετυχαίνει καλές εξαγωγικές επιδόσεις, όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά σε εύρος αγορών. Χωρίς το μέγεθός τους να είναι μεγάλο στη διεθνή κλίμακα, είναι ικανοποιητικοί εγχωρίως, και είναι ευέλικτες ώστε να καταλαβαίνουν τις εξελισσόμενες ανάγκες των πελατών τους παγκοσμίως. Έτσι, τα προϊόντα τους έχουν σταδιακά υψηλότερο περιεχόμενο καινοτομίας και ποιότητα. Ταυτόχρονα, αξιόλογο μέρος του τομέα του τουρισμού στρέ-

φεται στην προσφορά υπηρεσιών αξίας και, ακόμη και μέσα στις προκλήσεις της πανδημίας, η ελκυστικότητα της χώρας και τα τουριστικά έσοδα καταγράφονται υψηλά. Η στροφή από εσωστρεφείς δραστηριότητες χαμηλής αξίας προς καινοτομία και υψηλή ποιότητα είναι προϋπόθεση συστηματικής αύξησης των εισοδημάτων.

Θετικές εξελίξεις υπάρχουν και σε άλλες πτυχές της οικονομίας. Μακροοικονομικά, παρά την αναμενόμενη επιβράδυνση μετά την έντονη ανάκαμψη πέρρυσι και παρά τον πολύ υψηλό πληθωρισμό, η μεγέθυνση της οικονομίας αναμένεται ισχυρότερη από τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη. Ενώ η εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού εξελίσσεται κανονικά, κυρίως λόγω αύξησης εσόδων από τους έμμεσους φόρους. Ο προβληματισμός εδώ προκύπτει αναφορικά με το εάν η κατανάλωση μπορεί να διατηρηθεί σε υψηλή τροχιά, ιδίως καθώς οι επιδοματικές πολιτικές είναι αναπόφευκτο να περιοριστούν, και εάν επενδύσεις και εξαγωγές μπορούν να αυξηθούν προσεχώς ώστε να καλύψουν το κενό από την εξασθένηση της κατανάλωσης.

Ανεξάρτητα από τους εξωγενείς λόγους που τα προκάλεσαν, η επιστροφή σε μεγάλα διδύμα ελλείμματα, δημοσιονο-

μικού και εμπορικού ισοζυγίου, προκαλεί ανησυχία. Γίνεται επιτακτική η ανάγκη αναστροφής τους και η δυσκολία του εγχειρήματος αυξάνεται εν μέσω υψηλών τιμών ενέργειας και παγκόσμιας αβεβαιότητας. Στη δεκαετή κρίση και στα μνημόνια, τα ελλείμματα διορθώθηκαν περισσότερο μέσω ύφεσης και σχετικά λιγότερο με δομικές παρεμβάσεις. Σήμερα, είναι σημαντικό η προσαρμογή να μη γίνει αναγκαστικά, αλλά με προγραμματισμό που δεν θα υπονομεύει αλλά θα υποβοηθήσει την ανάπτυξη. Αυτό προϋποθέτει ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή και αναπτυξιακή στόχευση των δημοσιονομικών προτεραιοτήτων.

Η συγκυρία είναι κρίσιμη. Πέρα από τις υψηλές σημερινές προκλήσεις και όσες μπορεί να ακολουθήσουν, πρέπει να σηματοδοτηθεί σαφώς μια αξιόπιστη μεσοπρόθεσμη πορεία της οικονομίας. Το σημερινό παράθυρο ευκαιρίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ενδυνάμωση της παραγωγικής δομής, δηλαδή εκσυγχρονισμό τόσο του κράτους όσο και των επιχειρήσεων. Αν αυτό συμβεί, η ομαλή χρηματοδότηση δεν θα γίνει πρόβλημα και η ανάπτυξη θα είναι ισχυρή. Αν, όμως, απλώς εξαντληθούν τα περιθώρια και οι πόροι κατευθυνθούν στο να

υποστηρίξουν το υφιστάμενο παραγωγικό πρότυπο, οι προοπτικές μπορεί να γίνουν έντονα αρνητικές. Η απότομη άνοδος των επιτοκίων, σήμερα, είναι ξεκάθαρο σήμα εγρήγορσης.

Βέβαια, οι αποφάσεις οικονομικής πολιτικής εμπλέκονται με τον πολιτικό κύκλο και ένα ευρύτερο πλαίσιο αλλαγών στη χώρα. Περισσότερο από την επίδραση που μπορεί να έχει κάθε επιμέρους μέτρο, είναι η χάραξη μιας αξιόπιστης πορείας που μετράει. Το πώς στον χρόνο έως τις εκλογές και, ακόμη περισσότερο, στη συνέχεια θα δημιουργηθούν όροι όχι μόνον επαρκούς διαχείρισης της οικονομίας αλλά ουσιαστικών τομών, θα είναι κρίσιμη συνθήκη για την πορεία της χώρας. Ειδικότερα, το αν κοινωνικές και πολιτικές συναινέσεις θα μπορούν να δημιουργηθούν γύρω από μια πορεία διατήρησης των βασικών χαρακτηριστικών της οικονομίας μας, που είναι διαχρονικά λιγότερο ανταγωνιστική και καινοτόμος από το αναγκαίο, ή γύρω από τη φιλοδοξία να ξεφύγει αποφασιστικά από ό,τι την κρατάει χαμηλότερα από πολλές άλλες ευρωπαϊκές.

* Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ, καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.